

Handikapforbundets innspill til programarbeidene

Norges Handikapforbund er en menneskerettighetsorganisasjon for og av funksjonshindrede. Vi arbeider for et samfunn der funksjonshindrede har de samme mulighetene som andre til å leve i tråd med egne ønsker, evner og interesser, og til å bidra og delta fullt ut. Vår nesten hundre år gamle historie har gjort oss til eksperter på feltet.

Under følger et innspill fra oss, men vi vil også understreke at vi selvsagt er tilgjengelig for å diskutere problemstillinger, gi tilbakemeldinger på konkret tekst og annen bistand dere måtte ønske. Vi kan også utdype rundt enkeltpunkter i innspillet, om det er ønske om det.

Innspill til partiprogrammet

Det følgende er Norges Handikapforbunds innspill til partiprogrammet for 2025 til 2029. Innspillene er begrenset til kjernepunkter i arbeidet for likestilling og funksjonshindredes menneskerettigheter.

Et likestilt samfunn er samfunn som er bra for alle. Universell utforming av transport, for eksempel, gjør livet enklere i alle faser, helt uavhengig av hvem man er. Alle våre forslag handler først og fremst om noe så enkelt som at alle mennesker skal ha rett til å leve frie, selvstendige og gode liv. Skal vi få det til må noen helt grunnleggende forhold på plass.

Sakene kunne vært veldig mange flere, spørsmålet om et likestilt samfunn strekker seg gjennom hele livsløpet, og inn i alle samfunnets arenaer. Hvis Norge gjennomfører forslagene i dette notatet, tar vi store og viktige skritt mot likestilling og deltakelse.

Like menneskerettigheter for alle!

I Norge går Menneskerettighetsloven foran annen norsk lovgivning. Det betyr at når menneskerettighetskonvensjonene som er del av loven står i motstrid til annen norsk lov, så er det de av menneskerettighetene som er vedtatt inn i denne loven som går foran. Både kvinnekonvensjonen og barnekonvensjonen er inne i loven. Regjeringens ekspertutvalg anbefaler også at konvensjon om funksjonshemmedes rettigheter innlemmes i loven.

- Konvensjonen om funksjonshemmedes menneskerettigheter (CRPD) inkorporeres i Menneskerettighetsloven.
- Tilleggsprotokollen om individklagerett må ratifiseres av Norge.

Rett til å bevege seg fritt!

Helt grunnleggende for å leve et fritt liv er muligheten til å bevege seg rundt som man ønsker. For de fleste norske borgere er muligheten til å bevege seg fritt rundt ikke noe de en gang tenker over. Et samfunn som er universelt utformet, og dermed tilgjengelig for alle, er et samfunn som fungerer mye bedre for alle typer mennesker, i alle aldre og livssituasjoner.

Viktige steg på veien mot et universelt utformet samfunn er å

- Sikre at universell utforming er et grunnleggende krav i alle offentlige anbud, med unntak for tilfeller der dette er åpenbart unødvendig
- Fjerne, eller sterkt innskrenke, muligheten til å påberope seg uforholdsmessig byrde som grunnlag for å unndra seg lovkravet om universell utforming
- Innføre universell utforming som grunnleggende krav for å få offentlige tilskudd eller bevilninger, eksempelvis i skjenkesaker.

- Innføre et heistilskudd slik at mange flere boliger kan gjøres funksjonelle og tilgjengelige for alle
- Sikre at universell utforming gjennomføres som grunnleggende krav for stasjoner og materiell til rutegående transport
- Sørge for utvidet TT-ordning i hele landet, og utrede lovfesting av plikten til å ha en god TT-ordning i alle fylker
- Sørge for at hjelpemidler fortsatt er hjemlet i folketrygden, og sikre fullgod tilgang til akuttreparasjon av hjelpemidler.

Retten til å delta!

Samfunnet må sørge for at alle innbyggere får innfridd sin rett til å delta på de arenaene folk selv ønsker. Det handler om noe så grunnleggende som å kunne stå opp når man ønsker om morgenen, få seg en utdanning, komme seg i og på jobb og om å ha en aktiv fritid. For funksjonshindrede er det mange hindre på veien til det hverdagslivet de fleste tar for gitt.

For å sørge for at alle får mulighet til å delta er det viktig å

- Lovfeste likestillingsverktøyet brukerstyrt personlig assistanse (BPA) som en ordning i statlig regi, samt sikre retten til å bruke BPA i utdanningen
- Sette et nasjonalt mål om at funksjonshindrede arbeidssøkere skal utgjøre **fem prosent av nyansettelsene** i offentlig sektor
- Innføres en statlig tilskuddsordning for å gi tilskudd til å **bygge om arbeidsplasser** til universelt utformet standard
- Rettighetsfeste ordningen med **funksjonsassistanse**, og sikre mulighet til å også kunne brukes assistanse i utdanning
- Innføre utvidet rett til **tidlig opptak for funksjonshindrede studenter** til høyere utdanning, for å sikre at nødvendig tilrettelegging er på plass til studiestart
- Rettighetsfeste aktivitetshjelpemidler på lik linje med andre hjelpemidler
- Innføre en lovfestet plikt for alle kommuner til å tilby ledsagerbevis, samt sørge for at alle som mottar offentlig støtte skal godta ledsagerbevis
- Beholde og videreutvikle ordningen med behandlingsreiser
- Lovfeste plikt til universell utforming av alle valglokaler i Norge
- Etablere en ordning med rentefrie lån for universell utforming av **skolebygg**, samt en forpliktende tidsfrist om at alle skoler skal være universelt utformet innen 2035.

Økonomisk likestilling

Det skal ikke koste noe ekstra å være funksjonshindret. Det er likevel virkeligheten gjennom mange av systemene som er bygget opp. Gebyrer og egenandeler er praktiske hindre mot likestilling. Derfor er det viktig å gå gjennom alle systemer som i realiteten gjør at en funksjonshindring straffer seg økonomisk.

Likestilling skal ikke komme med en ekstra regning, derfor er det viktig å

- Fjerne egenandelene på BPA
- Fjerne avgifter og egenandeler på tjenester og hjelpemidler som skal sikre likestilling
- Øke fribeløpet for uføre til minst 1 G
- Utvide grunnstønadene til å kompensere for alle ekstrautgiftene som følger av funksjonshindring